

16. SAMENVATTING - VERANTWOORDING

Het schrijven van de geschiedenis van o.a. de 13^e batterij Luchtdoelartillerie hield in, alles lezen wat eerder werd vastgelegd in boeken en verslagen. Eigen ervaring en die van nog in leven zijnde oud-strijders verzamelen, foto's en tekeningen van batterij en pelotonstellingen bijeenbrengen. Burgers interviews wonend in park Leeuwenbergh, de meeste echter niet meer in leven of verhuisd. Wat we hebben gevonden en gehoord is verwerkt in dit boek.

Het was voor de regering in de jaren dertig niet gemakkelijk om zich voor te bereiden voor een mogelijke taak voor het leger dat wil zeggen: *Grenzen beschermen c.q. oorlogvoeren.*

De N.S.B. en een Nederlandse groepering genaamd 'het gebroken geweertje' keurden iedere versterking van het Leger af. Slechts een bedrag van 31 miljoen gulden kon worden besteed, uitgesmeerd over **20** jaar (besluit 1936, werd reeds overschreden in 1937). Strijd in de top, wantrouwen over persoonlijke belangen waren een rem op verantwoorde stappen. Men kwam met alles achter de feiten aan te lopen. Personeel, opleiding daarvan, aanschaffing van vuurmonden en munitie, meer magazijnen etc.

Struisvogelpolitiek wordt gebezigd bij het ontvangen van inlichtingen die toch onverbiddelijk wijzen op een aanval van het Duitse leger op ons grondgebied. Ondanks alles bleef men het bagatelliseren en verkeerd inschatten. Ook ik was opgeroepen voor mijn dienstplicht, in mijn omgeving was 90 % van de inwoners van ons dorp overtuigd dat Duitsland dit keer ook Nederland in de oorlog zou betrekken. Dat zal min of meer elders niet anders zijn geweest.

Het grootste deel van de aanschaffingen was ondergebracht in landen die zelf de wapenwedloop moesten voor blijven. Duitsland met het gevaar, van die zijde vertraging of afzeggen van levering te moeten ondervinden, wat gebeurde. Eigen industrie toen niet in staat een grote bijdrage te geven, zelfs totale stilstand van productie moest instellen.

Conclusie:

1. Berekend was dat er **30.000** goed geoefende luchtdoelartilleristen nodig waren. Op 10 mei 1940 waren er \pm 10.000 grotendeels niet bij de luchtdoelartillerie opgeleide militairen.

2. Er waren **1.073** stuks vuurmonden besteld nodig voor de sterkte genoemd onder 1. Op 1 mei 1940 aanwezig 355 stuks en \pm 100 stuks nog in het magazijn, dus niet ingezet. Verder in afgelegen stellingen 39 oude vuurmonden van voor W.O.I.
3. Men had ter beschikking op 10 mei 1940, **451** stuks M25 mitrailleurs, het grootste deel gebruikt door het Duitse leger in wereldoorlog 1914 – 1918. Slechts 20 á 25 % was blijvend inzetbaar.

Men zou kunnen aannemen dat de beroepsofficieren met ervaring, als batterijen en pelotonscommandanten werden ingezet. Het grootste deel van de batterijen en pelotons hadden reserve officieren, meestal opgeleid bij andere wapens als commandant.

Met een luchtdoelartillerie als hierboven aangegeven moest men ten strijde tegen een legermacht op dat moment vijf maal groter, beter uitgerust en geoefend, volledig op de hoogte door spionage en luchtverkenning van onze stellingen.

In verschillende hoofdstukken van het boek is ingegaan op het bevel: *Er mogen geen dekkingen worden aangebracht in de stellingen, dit om de vuurkracht maximaal te laten zijn bij aanvallen door vliegtuigen*. Bij het niet hieraan voldoen zou men zwaar gestraft kunnen worden. Dat alles werd door de hoogste legerleiders bevolen.

Het eerste uur van de aanval sneuvelden ten gevolge van deze maatregel bij de luchtdoelartillerie enkele tientallen militairen. Onmiddellijk werd bij alle stellingen begonnen met het aanbrengen van dekkingen rond vuurmonden en gebouwen. Uit de verantwoordingsrapporten blijkt dat meerdere commandanten aangeven: *“Hierdoor werden minder verliezen geleden”*. Nergens heb ik kunnen ontdekken dat later de legerleiding één excuus desbetreffend heeft laten horen.

Niet mag worden vergeten de onvergeeflijke fout dat om welke redenen dan ook, géén, c.q. 5 of 10 patronen waren uitgereikt, aan alle aanwezige militairen op de avond van 9 mei 1940.

Uit de verslagen blijkt dat eenlingen en ook groepen persoonlijke gevechten moesten aangaan en over het bovenvermelde aantal patronen beschikte. Dagboeken en gesprekken met oud-strijders tonen aan dat nimmer enige aandacht was besteed aan hoe te handelen bij gevechten van man tegen man.

Uit rapporten is gebleken dat bij verschillende batterijen de officieren pas in de batterij arriveerden na een aanval van vijandelijke vliegtuigen.

Het is best mogelijk dat het inzetten van de aangekochte 2 en 4 tL vuurmonden om de een of andere reden was bepaald als omschreven op de overzichten. In die overzichten van ingedeelde vuurmonden heb ik het volgende kunnen vinden: in de luchtverdedigingskring Rotterdam/Den Haag beschikte 2 van de 13 batterijen over 3 stuks 4 tL vuurmonden. Van de 23 mitrailleurpelotons slechts 3 over 2 tL vuurmonden.

Van de op Ypenburg opgestelde mitrailleurpelotons was niet één peloton uitgerust met 2 tL kanonnen. Wel waren de pelotons van de Vrijwillige Landstorm bij Delft, Den Haag en Rotterdam met 2tL uitgerust. (Een overzicht van de inzet van vuurmonden is te vinden in het commentaar op het oorlogsverslag van kolonel b.d. Molenaar, in dit boek.

Toen de eerste aanvallen op Ypenburg plaats vonden, zo blijkt uit een verslag van majoor Hoogterp, verlieten van de 9 pelotons er 7 hun stellingen. Zij stonden de verrichtingen van vriend en vijand te aanschouwen. Wat betekent dat de vuurondersteuning tegen aanvliegende vijandelijke toestellen geen enkele bescherming gaf aan de 13^e batterij toen zij werden aangevallen. Datzelfde ondervond de 19^e batterij te Moerdijk, door het uitvallen van alle oude M25 mitrailleurpelotons van de 82^e en 83^e pelotons, dus was die batterij een prooi voor de vijand. Bij de 19^e bt. waren de mitrailleurpelotons incompleet en 2 vuurmonden konden niet gebruikt worden door een niet te herstellen euvel daaraan.

Het is toch niet te vatten dat, daar men wist dat de M25 mitrailleurpelotons grote gebreken vertoonden en herhaaldelijk vastliepen, luchtdoelbatterijen bewapend met 7.5 tL vuurmonden, toch met deze onbruikbare M25 aanvullend werden uitgerust. Men kon zich tegen aanvallers op midden- en lage vlieghoogten niet of nauwelijks verdedigen.

Bij deze batterijen waren 2- en 4 tL vuurmonden de aanvulling geweest.

De bestaande luchtdoelartillerie-opstellingen waren in de mobilisatietijd totaal verkend. De Duitse luchtmacht wist exact onze bewapening. Hoe goed zij alles in kaart gebracht hadden kan men ontlenen aan de aanval op de Alexander kazerne. Men wist dat de aanvliegroete ongehinderd kon worden ondernomen via de ongedekte Duinwater -sector.

Het verschoten aantal granaten 316 per neergeschoten vliegtuig, toont een aantal feiten aan.

1. Het moet toch duidelijk zijn dat de Nederlandse geoefendheid te wensen overliet. In een van de Duitse verslagen las ik dat tussen de 35 en 50 granaten het gemiddelde aantal was om een vliegtuig neer te halen.

2. Bij het archief van de Sectie Militaire Geschiedenis Koninklijke Landmacht is het aantal neergehaalde toestellen per batterij c.q. peloton aangegeven, bijlage van het oorlogsverslag.
3. Bezoekers aan dat archief hebben op deze officiële formulieren veranderingen aangebracht met eigen commentaar.

Betreffende het onder 1. gestelde, dient het volgende. Bij de luchtverdedigingskring Den Haag/ Rotterdam werd slechts éénmaal een schietoefening gehouden door de luchtdoelartillerie. Mocht in opdracht van de Opperbevelhebber slechts één schot gelost worden op binnengedrongen vliegtuigen.

Bij 2. is het aantal vliegtuigen dat werd neergehaald een zeer dubieus gegeven. Bij voorbeeld, in een cirkel van 15 km staan enkele tientallen batterijen en pelotons opgesteld. In de lucht bevinden zich boven dit gebied vele aanvallende vliegtuigen. Meerdere stellingen nemen dezelfde vliegtuigen onder vuur. Geeft het gegeven 316 granaten per vliegtuig dan iemand het recht om neergeschoten aantallen te veranderen? Laten we trots zijn dat we gezamenlijk ± 150 vijandelijke toestellen hebben neergehaald.

Toch moet het optreden van vele Nederlandse militairen heldhaftig worden genoemd, ondanks alle aangegeven tekortkomingen. *De egotrippers moeten zich schamen cijfers te veranderen.*

Bij vele gesprekken en verslagen van oud-strijders komt het bombardement van Rotterdam ter sprake. Zij vragen: "*Waarom waren alle batterijen en pelotons uit Rotterdam weggehaald*"?. Ook komt steeds de vraag: "*Waarom moesten daar zoveel mensen sterven en had Nederland alleen in de aanvliegrouten vuurmonden staan*"? Wel constateren we dat voor de belangrijke personen, batterijen en pelotons naar Hoek van Holland en omgeving werden verplaatst.

Persoonlijk geloof ik dat we meer schade aan het Duitse apparaat hebben aangebracht dan zij zich hadden voorgesteld. Daar staat tegenover dat Nederland meer dan België en Frankrijk tijdens de bezetting hiervoor offers heeft moeten tolereren.

Na 60 jaar zien we toch weer een gedeeltelijke herhaling. Weer hebben we kabinetten en verantwoordelijke coalities, die grote inkrimpingen van het leger tot stand brengen. Weer hebben we maar enkele specialistische militaire beroepskorpsen. Daarnaast M.E. vrijwilligers die binnenlandse onregelmatigheden te lijf kunnen gaan. Maar indien ooit in Europa situaties zich gaan

voordoën dan in Azië en in de Balkan, waar zijn we dan. Hier doel ik, op religieuze overheersingsdrang en etnische ontevredenheid.

Beschikken we dan over geoefende oproepbare Nederlanders. Hebben we dan materieel dat als aanvulling op een Europees leger kan worden ingezet, voor ook dán onze veiligheid.

Ik neem de vrijheid dat te betwijfelen.

De oud-strijders van de 13^e batterij, de familie van de gesneuvelden en de weduwen van de intussen overleden leden van die batterij menen het recht te hebben te zeggen:

Laat nimmer meer landsverdedigers vechten indien men niet geleerd heeft van de tekorten geconstateerd tijdens de oorlogsdagen van 1940.

Rest mij nog mijn dank uit te spreken voor allen die mij materiaal ter beschikking hebben gesteld. Foto's, krantenknipsels, brochures en persoonlijke verhalen over de oorlogsdagen.

De staf van de Luchtdoelartillerie en de 13^e brigade Paluabt die de traditie voortzette met de 13^e bt. Lu.A. 1940.

Burgemeester en Wethouders van de gemeente Leidschendam voor de jaarlijkse verzorging van de dodenherdenking en het beschikbaar stellen al in 1940 voor de grond waarop het monument kon worden geplaatst.

Enkele van de oud strijders wil ik vermelden voor de verstrekking van gegevens, fotomateriaal etc.

De heren Gielen, Vergouwe, Spronck, de Vries, van Heuven en mevrouw Middelkoop. De laatstgenoemde heeft zich beijverd het leven van Korporaal Jan van Oudheusden vast te leggen en toestemming gegeven het gedeeltelijk in dit boek op te nemen. Ook zij interviewde enkele oud strijders.

Mijn partner voor het engelengeduld dat zij wist op te brengen tijdens de 4 jaar dat ik aan dit boek werkte. Toen in Spanje mijn hele verhaal in het geheugen van de computer en de computer door blikseminslag werd vernietigd. Alles

moest op een nieuwe computer worden ingebracht van het oude systeem WP 51, en herschreven op Windows 95.

Tenslotte willen de oud-strijders de kolonel b.d. J. van Ballegooij bedanken voor het door hem genomen initiatief in 1984 veteranen weer bij elkaar te brengen voor de viering van 75 jaar luchtdoelartillerie 1992. Speciaal een zoekactie startte om de 13^e bt. Lu.A. 1939/1940 veteranen bijeen te brengen. Onze bewondering uit te spreken voor zijn niet aflatende inspanning voor behoud van militaire waarden en completeren van weggevalen gegevens. Moge dit boek daarvan een voorbeeld zijn.